

EKLERİN ÖĞRETİMİ ÜZERİNE BİR İKİ SÖZ

Kerime ÜSTÜNOVA*

ÖZET

Türkçe, yapı bakımından sondan eklemeli bir dildir. Gerek yeni kavramlara karşılık yaparken, gerek sözcükleri başka sözcüklere bağlarken eklerden yararlanırız. Türkçenin eklemeli yapısı, eklerin değerini artırmakta, onları ön plana çıkarmaktadır. Ekler; sözlük anlamı olmayan, ama görev anlamları olan dil birimleri olduklarından, diğer dil birimleri gibi hem görevsel, hem anlamsal işlevleri bakımından değerlendirilmeli; bulunduğu yerdeki iki işlevi de açıkça ortaya konmalıdır. İşlevlerinin sağlıklı belirlenebilmesi için, ait olduğu bütün içinde ele alınmalı; buldukları yere katkıları belirlenmelidir. Ancak o zaman dilin mantığı kavranacak, daha etkili ve yetkin bir Türkçeye ulaşılabacaktır.

Anahtar Sözcükler: Ek, türetme, çekim, işlev.

ABSTRACT

Some Thoughts on Teaching Affixes

Turkish is an agglutinative language and in Turkish affixes are the language units that are used to produce words for new concepts. This makes affixes an important part of the language. Affixes do not have lexical meaning but they have grammatical meaning. Therefore, they should be analyzed in terms of both lexical and syntactic functionality and function of an affix in a word should be described in terms of both of these aspects. It is

---

* Yard. Doç. Dr.; Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi.

important to take the context into consideration in order to determine the functionality of an affix successfully which will yield a better comprehension of logic of the language and hence its usage in a more effective way.

Keywords: Affix, derivation, inflection, function.

Türkçe, yapı bakımından sondan eklemeli bir dildir. Gerek yeni kavramlara karşılık yaparken, gerek sözcükleri başka sözcüklere bağlamak amacıyla ileriye doğru taşırken eklerden yararlanırız. Dilimiz, ekler bakımından oldukça zengindir. Biçimleri aynı, işlevleri farklı ekler vardır ve her biri birden fazla işleve sahiptir. Eklerin dizge içindeki kullanımları kurallarla belirlenmiştir.

Türkçenin eklemeli yapısı, eklerin değerini artırmakta, dil öğretiminde dikkati üzerlerine çekmektedir. Öyleyse eklerin öğretimi önemsenmelidir.

Üzerinde durulması gereken ilk nokta; eklerin yapım eki, çekim eki olarak iki grupta toplanmasıdır. Dilbilgisi kitaplarında, “kelime kök ve gövdelerine ekler getirerek değişik anlamda yeni kelimeler yapma yolu”¹ olarak tanımlanan “türetme” ile “sözcük kök ve gövdelerine getirilerek yeni kavramların yansıtılmasını, kavramlara yeni sözcükleri yapılmasını sağlayan biçimbirim”² olarak tanımlanan “yapım eki” terimleri, tanım bakımından örtüşmektedir. Ancak yapım eki olarak ele alınan eklerin tümünün bu işlemi gerçekleştirdiği konusu kuşkuludur. Söz gelimi; *çiçek- çiçekçi- çiçekçilik* birer göstergedir ve bu göstergelerin her biri, aynı kökle bağıntısı olan ayrı bir kavramı işaret eder. *Çiçek* = bitki, *çiçekçi* = insan, *çiçekçilik* = meslek adı. Öyleyse {-Cİ} ve {-İİK}ekleri tanımda verilen özellikleri taşımakta, yapım eki ve türetme teriminin hakkını vermektedirler. Ancak *tuz - tuzlu, koştı - koşmadı, yazmış - yazılmış* göstergelerinde {-İİ}, {-mE}, {-I} ekleri, geldikleri kökten ayrı bir kavram oluşturmada, öncekiler kadar başarılı değiller. *Tuz* ile *tuzlu, koştı* ile *koşmadı, yazmış* ile *yazılmış* aralarında fark olmakla birlikte ayrı kavramlar değiller. Dildeki tek bir sesin bile anlama katkısı olduğunu biliyoruz. Ama {-İİ}, {-mE}, {-I} eklerinin işlevi, yapım eki ve türetme tanımında verilenlere pek uymamaktadır. “İçinde tuz olan” anlamına gelen *tuzlu, tuzdan* ayrı bir kavram mıdır? *Koş-* ile *koşma-* arasında eylem açısından ne fark var? Biri eylemin yapıldığını, biri yapılmadığını söylüyor. Aynı biçimde *yaz-* ile *yazıl-* farklı hareketlere gönderme yapmıyorlar. Tek farkları, çatı özellikleridir.

¹ Zeynep Korkmaz, Türkiye Türkçesi Grameri, s. 31.

² Süer Eker, Çağdaş Türk Dili, s. 274.

Bu durumda yapım eklerin yeniden sınıflandırmak gerekmektedir. Çünkü bu gruptaki eklerin bir kısmı, yeni kavrama karşılık oluşturma işinde kullanılırken, bir kısmı bu görevin dışında kalmaktadır. Örneğin; çatı ekleri, olumsuzluk eki, {-İİ}, {-sİZ}, {-kİ} ekleri böyledir. Fakat üzerinde önemle durulması gereken bir nokta var. Yukarıdaki örneklerde {-İİ} eki yeni bir kavram oluşturmazken, “*Evli olmasaydı bizimle gelirdi.*” cümlesinde *evli* göstergesinde bulunan {-İİ} eki tam tersini gerçekleştirir.

“*Kadının sütü kesildi*” cümlesi ile “*Ağaçlar kesildi*” cümlesindeki *kesildi* sözcüğünü ele alalım. Eylemden eylem yapan ek, edilgenlik eki olarak bilinen {-I} eki, her iki cümlede de hareketi yapanı bilinmez kılma özelliği ile mi kullanılmıştır? Bir başka deyişle her iki eylem, çatısına göre edilgen midir? İlk cümlede “*Kadının sütü kesildi*” {-I} eki, dönüşlülük işlevindedir. Eyleme kendi kendine yapıma anlamı katar. Cümlede özne görevinde, görev adı, yalın durumda ad olan bir sözcük öbeği (*kadının sütü*) bulunmaktadır. İkinci cümlede ise “*Ağaçlar kesildi*” {-I} eki, edilgenlik işlevindedir. Görevi, hareketi yapanı bilinmez kılmaktır. Bu cümlede de, sözde özne ya da belirtisiz nesne görevinde eksiz belirtme durumuna girmiş bir ad (*ağaçlar*) bulunmaktadır. Bu cümleye hareketi yapanı, yani özneyi istesek de sokamayız. Öyleyse söz konusu ekleri aynı kefeye koymak, ne derece doğru olur? İlk eylemdeki {-I} için “edilgenlik eki; ama gizli dönüşlülük işlevinde” demek doğru olur mu? Üstelik niçin gizli olsun? Buradaki dönüşlülük ekidir. Edilgenlikten söz edip kafa karıştırmanın anlamı ne? Dilimizde biçimleri aynı, işlevleri farklı eklerin var oluşu iyi bilinen çok önemli özelliklerden biridir. Öyleyse her eki, ait olduğu bütün içinde ele alıp değerlendirmek gerekir. Çünkü dil birimleri, varlık nedenlerini diğer dil birimlerine borçlular. En küçüğünden, en büyüğüne hiçbir dil birimi, tek başına varlık gösteremez. Üstelik bütünden kopuk ele almak yanlış tanımlamalara da yol açar. Özellikle Türkçe gibi, dil birimlerinin birçok işlevi üstlendiği dillerde bu tarz çalışmak, yanlışlıklara yol açar. Aslında bu; dilin dizge, sistem oluşuna da aykırıdır.

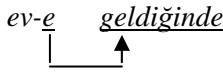
Sınıflandırmanın ardından eklerin öğretiminde ilk basamak, söz konusu dil biriminin ait olduğu bütün içinde ele alınması; bunun en az cümleyle sınırlı olması gerektiğidir. Ekleri sözcükler içinde ele almak, değerlendirmek beklenen sonucu vermeyebilir. Hatta bazen cümle bile, bir dil biriminin gerçek anlamına ulaşmada yetersiz kalmaktadır.

İkinci basamakta, ekin bulunduğu yere katkısını değerlendirmek bulunmaktadır. Ekler; sözlük anlamı olmayan, ama görev anlamları olan dil birimleridir. Öyleyse ekler, anlamsız dil birimleri olarak görülmemelidir. Bunlar, sadece tek başlarına kullanıma çıkamayan bağımlı dil birimleridir.

Dil birimlerinin iki işlevi bulunmaktadır. Biri görevsel, biri anlamsal işlev.³ Ekler de, bu açıdan ele alınmalı, bulunduğu yerdeki iki işlevi de açıkça ortaya konmalıdır. Geleneksel dil bilgisi daha çok biçime önem verdiği için dil incelemelerinde sıklıkla eklerin biçimsel işlevleri üzerinde durulur, anlamsal işlevleri pek ön plana çıkarılmaz. Yalnız yapım eklerinde, kısmen anlamsal işlev vurgulanır. O da, her zaman değil.

Örneğin; “*Eve geldiğinde anneleri arayacaktık.*” cümlesindeki ekler incelenirken, bunlar hem görevsel, hem anlamsal açıdan değerlendirilmelidir. Sırasıyla;

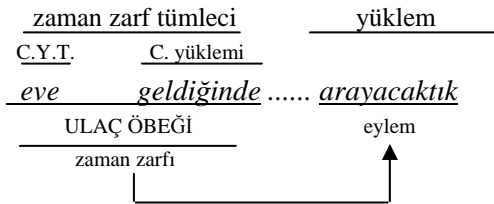
{-E}: Ad işletme eklerinden yönelme durumu eki. Biçimsel işlevi, geldiği adı ad çekimine sokmak, kendinden sonra gelen ulaca bağlamak, onun iç ögesi yönelme tümlecî olmaktır. Anlamsal işlevi ise, eylemin yöneldiği yeri, mekânı göstermektir.

{-DİĞİNDİ}: Ulaç eki. Birleşik bir ektir. {-DiK} ortaç eki, {-İ} üçüncü tekil kişi iyelik eki, {-DE} bulunma durumu ekinin bir araya gelip yeni bir işlev üstlenmesiyle oluşur. Biçimsel işlevi, kendi iç öğeleriyle öbekleşip yeni bir sözcük öbeği oluşturmak, o öbeğin kurucusu olmak, sonra da öbeği ilerideki eyleme bağlamak, ulaç öbeğinin zaman zarfı olup zaman zarf tümlecî görevini üstlenmesini sağlamaktır. Anlamsal işlevi ise, eylemle zaman ilişkisine girmek; eylemin geçmişin hangi diliminde yapılmak üzere tasarlandığını göstermektir.

eve: cümlesinin yönelme tümlecî

geldiğinde: cümlesinin yüklemi

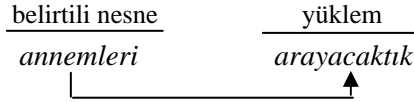
{-m}: Ad çekim eklerinden birinci tekil kişi iyelik eki. Biçimsel işlevi, geldiği adı geriye taşıyıp ilgi durumuna girmiş kişi zamirine bağlayarak

³ Görevsel işlev: Dilbiriminin biçime yönelik, yapıyı belirleyen gramer işlevi. Anlamsal işlev: Dilbiriminin geldiği yerde anlama yönelik verdiği hizmet.

iyelik öbeği oluşturmak (*benim annem*); böylece adı ad çekimine sokmak. Anlamsal işlevi ise, geldiği adın sahibini göstermek.

{-lEr}: Ad çekim eklerinden çokluk eki. Biçimsel işlevi, sözcüğü ad çekimine sokmaktır. Anlamsal işlevi, grup adı yapmak, birden fazla kişiden söz edildiğini vurgulamak. Sözcüğü öne ya da geriye götürme gibi bir özelliği yoktur. Ancak sözcüğe ilk gelmesi gereken çekim ekidir. Oysa burada iyelik ekinden sonra gelerek Türkçenin ad çekim eklerinin sıralanma düzenine aykırı bir durum sergilemektedir. (ÇİDS < çokluk+ iyelik+ durum+ soru) Dil, buradaki düzensizliğe anlam adına izin vermiştir. Çünkü sıralama değiştiğinde sözcük *annelerim* biçimini alacaktır ki, dilin mantığı, tutarlılık özelliği adına kabul edilebilir bir durum değildir. İşte dilin, biçimi anlam uğruna feda edişini gösteren bu örnek, iletişimde anlamın biçimin önünde olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

{-İ}: Ad çekim eklerinden belirtme durumu eki. Biçimsel işlevi, geldiği adı ad durumu çekimine sokup ileriye taşımak ve geçişli eyleme bağlamak. Kendinden önce gelen eklerle ileriye taşınma şansını yakalamayan *anne*, bunu belirtme durumu ekine borçludur. Cümlede nesne görevini üstlenecek adı belirlemektedir. Anlamsal işlevi, öznenin yapıp yüklem anlamı taşıdığı *ara-* işinden etkilenenleri, bu işe konu olanları göstermektedir.

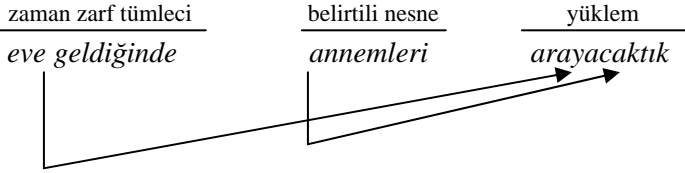
{-EcEK}: Gelecek zaman eki olarak bilinir. Biçimsel işlevi; eylemi çekime sokmak, yargı bildirmesine katkıda bulunmak ve bağımlı, öncül, sözlüksel biçimbirim olan *ara-* eylemini bağımsızlaştırmaktır. Anlamsal işlevi; hareketin ilerideki bir zaman diliminde yapılacağını belirtmektir. Sözü söylendiği anda, eylem henüz yapılmamıştır.

{-Tİ}: Hikâye eki. Biçimsel işlevi; eylemi çekime sokmak, yargı bildirmesine katkıda bulunmak ve bağımlı, öncül, sözlüksel biçimbirim olan *ara-* eylemini bağımsızlaştırmaktır. Anlamsal işlevi; hareketin yapılma zamanını belirtmektir. Eylemin geçmişte kaldığını, hareketin yapıp bittiğini, söz söyleyenin olayın bir parçası olduğunu gösterir.

Bu durumda, *ara-* eyleminin iki zamanından söz etmekteyiz. Biri {-EcEK}, hareketin henüz yapılmadığını, diğeri {-Dİ} ise, olayın gerçekleştiğini anlatmaktadır. Oysa her olayın bir yapılma zamanı vardır. İki ayrı zamandan söz etmek düşünülemez. Üstelik birbiriyle örtüşmeyen, çelişki içinde olan iki zamandan söz etmekteyiz ki; bu, dil öğretimini zora sokmaktadır. Türkçede asıl unsurların sonda bulunduğu gerçeğinden yola çıkarak

zamanı bildirme işinin {-Dİ} geçmiş zaman ekine verildiğini, gelecek zaman ekinin {-EcEK}, zaman bildirme işlevinden feragat edip başka bir işlev, niyet, tasarı bildirme işlevi üstlendiğini söyleyebiliriz. Aslında dil bilgisinde bileşik zaman çekimi olarak değerlendirilen yapıları birlikte alıp, zaman gösterme işini son eke verip, ilkinin anlamsal katkısını belirtmek gerekmektedir. Demek ki, {-EcEktİ}, birleşik ek olarak alınmalı, ve anlamsal işlevi, geçmişte geleceğe yönelik bir tasarı yapıldığını anlatmak biçiminde belirlenmelidir. *Arayacaktık* eylemi görünüşüne göre olumlu olmasına karşın eylemin yapılmadığını anlatır. Cümleden “*Eve geldiğinde anneleri arayacaktık, ama arayamadık.*” anlamı çıkmaktadır. Öyleyse, {-EcEktİ} ekinin anlamsal işlevi için; “Geçmişte hareketin ileride yapılmak üzere tasarlandığını; fakat yapılmadığını anlatmaktadır.” diyebiliriz.

{-K}: Eylem çekim eklerinden birinci çoğul kişi eki. Biçimsel işlevi; zaman ekiyle birlikte eylemi çekime sokmak, yargı bildirmesine katkıda bulunmak ve bağımlı, öncül, sözlüksel biçimbirim olan *ara-* eylemini bağımsızlaştırmaktır. Anlamsal işlevi ise; hareketi yapanı, yani özneyi bildirmektir.

Başka bir örnekte, eylem çekimiyle ilgili bir duruma dikkat çekmek istiyorum. Bilindiği gibi Türkçede eylem çekimi şu formüldeki sırayla yapılır:

eylem kök ya da gövdesi + kip /zaman eki + kişi eki

Buna göre yapılmış eyleme çekimli eylem / bitmiş eylem deriz. Eylem çekimine girmiş eylemlerde, bize hareketi yapanı veren kişi ekleri sonda bulunur. *Geldim, uyuyormuşsun, almalıyız, yapacaksınız, istemediler* vb. Ancak emir kipi dışında üçüncü tekil kişi çekimine girmiş eylemlerde, kişi eki yüzey yapıda yer almaz. *geldi, alacak, koşmalı, verse vb.* Diğer yandan yalnız emir kipinde ikinci tekil kişi çekiminde yüzey yapıda kip ve kişi eki bulunmaz; *sev, unut* vb. Bir de dilimizin yapısı gereği, her bir özellik ayrı biçimbirimle gösterilirken emir kipinde kip ve kişi eki aynı biçim-

birimde gösterilir. Öyleyse bunların öğretiminde dilin mantığını zorlayacak durumlara düşmeyecek, öğretimi zorlaştırmayacak yollar izlemek, yöntemler geliştirmek gerekmektedir. *Geldim* eylemini çözümlerken (*gel-di-m*) {-Dİ}'ye görülen geçmiş zaman ekidir. *Gel-di* eyleminde {-Dİ}'ye görülen geçmişin üçüncü tekil kişi demek tutarsızlıktır; yukarıda sözünü ettiğimiz kuralların hiçe sayımıdır. Üçüncü tekil kişi ekinin yüzey yapıda yer alması, bize bu hakkı verir mi? Öyleyse burada zaman ve kişinin ayrı biçim-birimlerle gösterilme, birlikte kullanılma zorunluluğunu –zaman ve kişi ekleri asla tek başına kullanılmaz- ve eylem çekimindeki sıranın kavranmasını sağlamak adına üçüncü tekil kişi çekimine girmiş eylemlerde kişi ekini boş küme ya da eksilti işaretiyle gösterme alışkanlığını kazanmak gerekir. *geldi-Ø*, *alacak-Ø*, *koşmalt-Ø*, *verse-Ø* vb.

Benzer bir durum da, emir kipinde karşımıza çıkar. Emir ikinci tekil kişi çekiminde kip ve kişi eki, geçmişte kullanılmasına karşın bugünkü kullanımda yüzey yapıda yer almaz. Bu durumu da aynı biçimde eksilti işaretiyle belirtmek gerekir. Yine emir kipi çekiminde özel bir durumla karşılaştığımızı biliyoruz. Yukarıda sözünü ettiğimiz gibi kip / zaman ve kişi ekleri -bir iki istisna hariç- ayrı biçimbirimlerle gösterilmesine karşın emirde bu ayırım yoktur. O zaman biz de, *gel-sin*, *otur-un* örneklerindeki {-sIn}, {-In} eklerini kip ve kişi kavramlarının ikisini birden ifade edecek tarzda *emir kipi üçüncü tekil kişi eki*, *emir kipi ikinci tekil kişi eki* biçiminde adlandırmalıyız. Çünkü bunlar ne sadece emir kip eki, ne sadece kişi ekidir. Söz konusu ekleri sıkça duyduğumuz gibi “emir kipi” biçiminde adlandırdığımızda, Türkçede kip+kişi birlikteliğini ve bu eklerin yalnız kullanılamazlar koşulunu öğretmenin, iyelik eki-kişi eki ayırımını, aralarındaki farkları benimsetmenin sıkıntısını yaşarız. “Yüklem içinde özneyi barındırır”, “asıl unsur olan yüklem ve özne sondadır” gibi Türkçenin temel yapısal özelliklerini kavratmakta zorlanırız.

Söylediklerimiz, geniş zamanın olumsuzu için de geçerlidir. *Gelmem* sözcüğünün çözümü, kuralların işletimi açısından çok önemlidir. {-mE} ekini {-m} ekinden ayırıp ilkinde olumsuzluk, ikincisine kişi eki demek, başından beri söylediğimiz eylem çekim formülünü, kişi eklerinin yalnız kullanılmazlar, zaman ekleriyle birlikte kullanılır kuralını ne derece yaşatır? İstedığımız kadar geniş zamanın olumsuzu özel bir durum sergiler biçiminde açıklama getirelim, öğrencimizi ikilem içine düşmekten kurtaramayız. Halbuki {-mEm}'i tek biçimbirim olarak alıp ek+ek+ek kalıplaşması sonucu *geniş zamanın olumsuzunun üçüncü tekil kişisi* olarak adlandırmak kuralları yaşatmak adına daha tutarlı olacaktır.

Ad çekim eklerinden ilgi durumu ile belirtme durumu ekli ve eksiz biçimde karşımıza çıkar. Bunu göz önünde bulundurarak çözümlerimizi yapmalıyız.

A.1. *Çocuğun arabası çalındı*

A.2. *Çocuk arabası çalındı*

B.1. *Kedi camı kırıldı*

B.2. *Kedi cam kırıldı*

Cümlelerinde *çocuğun*, ekli ilgi durumuna; *çocuk* eksiz ilgi durumuna girmiş; *camı* ekli belirtme durumuna; *cam* eksiz belirtme durumuna girmiştir. Durum eki alanlarda sorun yoktur. Ancak aldıkları ekler, yüzey yapıya çıkmayan *çocuk* ve *cam* sözcüklerini gözle görünen, kulakla duyulan bir ekten yoksun oldukları için yalın durumda saymak doğru olur mu? Burada *çocuk* sözcüğü görünmeyen ekle ileri taşınmakta, iyelikli bir ada bağlanmakta, yeni bir oluşumun -ad tamlamasının- ortaya çıkmasına katkıda bulunmaktadır. *Cam* sözcüğü, geçişli eyleme, görünmeyen, derin yapıda kalan; ama işlevine sadık bu ekle taşınmaktadır. Öyleyse bunları birer eksilti işaretiyle göstermekte eklerin öğretimi adına yarar vardır diyebiliriz.

A.2. *Çocuk-Ø arabası çalındı*

B.2. *Kedi cam-Ø kırıldı*

Örnekleri çoğaltmak mümkündür. Ancak hepsinde mantığımız aynı. İnceleme malzemesi olarak seçtiğimiz dil birimi ne olursa olsun, önce onu ait olduğu bütün içinde değerlendirmeliyiz. Dilin kurallarını yaşatıp yaşatmadığımızı sorgulayarak hem görevsel, hem anlamsal işlevi üzerinde durmalıyız. Özellikle anlamı ön plana alarak bilgilerin kalıcı olmasını sağlamalı, ezberlenmesine izin vermemeliyiz. Dilbilgisi öğretiminde ezberden uzak durmak, ancak dilin mantığın kavramakla, bu da tutarlı olmakla gerçekleşecektir.

Bize düşen görev, öncelikle uzun süredir tartışılan eklerin sınıflandırılması konusunu bir an önce sonuçlandırarak dilbilgisi kitaplarına girmesine çalışmak, bunların öğretimi ile ilgili öğrenciyi kuru bilgiden, ezberden uzak tutacak yöntem geliştirmek ve bunları hızla uygulamaya sokmaktır.

Sonuç

Türkçe, yapı bakımından sondan eklemeli bir dildir. Gerek yeni kavramlara karşılık yaparken, gerek sözcükleri başka sözcüklere bağlamak üzere ileriye doğru taşırken eklerden yararlanırız. Türkçenin eklemeli yapısı, eklerin değerini artırmakta, dil öğretiminde dikkati üzerlerine çekmektedir. Öyleyse eklerin öğretimi önemsenmelidir.

1. Eklerin yapım ve çekim eki olarak iki grupta toplanışının doğruluğu değerlendirilmelidir. Yapım eki olarak adlandırılan eklerin tümünün bu

işlemi gerçekleştirdiği konusu kuşkuludur. Ekleri yeniden sınıflandırmak gerekmektedir.

2. Söz konusu dil biriminin ait olduğu bütün içinde ele alınması; bunun en az cümleyle sınırlı olması gerekir. Ekleri sözcükler içinde ele almak, değerlendirmek beklenen sonucu vermeyebilir. Hatta bazen cümle bile, bir dil biriminin gerçek anlamına ulaşmada yetersiz kalmaktadır.

3. Ekin bulunduğu yere katkısını değerlendirmek gerekir. Ekler; sözlük anlamı olmayan, ama görev anlamları olan dil birimleridir. Öyleyse ekler, anlamsız dil birimleri olarak görülmemelidir.

4. Dil birimlerinin iki işlevi bulunmaktadır. Biri görevsel, biri anlamsal işlev. Geleneksel dil bilgisi daha çok biçime önem verdiği için dil incelemelerinde sıklıkla eklerin biçimsel işlevleri üzerinde durulur, anlamsal işlevleri pek ön plana çıkarılmaz. Yalnız yapım eklerinde kısmen anlamsal işlev vurgulanır. Oysa tüm ekler, hem biçimsel hem anlamsal açıdan ele alınmalı, bulunduğu yerdeki iki işlevi de açıkça ortaya konmalıdır. Ancak o zaman dilin mantığı kavranacak, daha etkili ve yetkin bir Türkçeye ulaşılacaktır.

Kaynakça

- Adalı, Oya (1979); *Türkiye Türkçesinde Biçimbirimler*, Ankara: TDK Yayınları.
- Atabay, Neşe ve diğerleri (yöneten: Doğan Aksan) (1983); *Sözcük Türleri*, Ankara: TDK Yayınları: 421.
- Banguoğlu, Tahsin (1974) *Türkçenin Grameri*, İstanbul: Baha Matbaası.
- Bilgegil, Kaya (1963); *Türkçe Dilbilgisi*, İstanbul: Güzel İstanbul Matbaası.
- Bozkurt, Fuat (1995); *Türkiye Türkçesi*, İstanbul: Cem Yayınevi.
- Delice, İbrahim (2000); “Türk Dilinde İşlevsel Ek Tasnifi Denemesi”, *Türklük Bilimi Araştırmaları* , 9. Sayı, s. 135-149, Sivas.
- Demiray, Kemal (1970) *Temel Dilbilgisi*, İstanbul.
- Ediskun, Haydar (1988); *Türk Dilbilgisi*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Eker, Süer (2003); *Çağdaş Türk Dili*, Ankara: Grafiker Yayınları:7, 2. baskı.
- Ergin, Muharrem (1998); *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul: Bayrak Basın/ Yayım/ Tanıtım.
- Gencan, Tahir Nejat (1979); *Dilbilgisi*, Ankara: TDK Yayınları, 4. baskı.
- Gülensoy, Tuncer (2000); *Türkçe El Kitabı*, Ankara: Akçağ Yayınları: 307, Kaynak Eserler: 96.
- Gülsevin, Gürer (1997 a); *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, Ankara: TDK Yayınları: 673.

- Gülsevin, Gürer (1997 c); “Türkiye Türkçesinde Zaman ve Kip Çekiminde Birleşik Yapılar Üzerine”, (VIII. Milletler Arası Türkoloji Kongresi, İstanbul 1999) *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, s. 215-224, Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Hengirmen, Mehmet (1997); *Türkçe Dilbilgisi*, Ankara: Engin Yayınları.
- Koç, Nurettin (1996); *Yeni Dilbilgisi*, İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Korkmaz, Zeynep (2003); *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, Ankara: TDK Yayınları: 827.
- Kurum Yayını: TDK (1999) *Türk Gramerinin Sorunları II*, Ankara: TDK Yayınları:718.
- Şimşek, Rasim (1987); *Örnekleriyle Türkçe Sözdizimi*, Trabzon: Kuzey Gazetecilik Matbaacılık ve Ambalaj San. A.Ş.
- Yücel, Bilâl (2000); “Türkiye Türkçesinde Zarf-fiil Eklerinin Yapı Bakımından Sınıflandırılması”, *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 9. sayı, s. 75-114, Sivas.
- Zülfikar, Hazma (1980); *Yabancılar İçin Türkçe Dilbilgisi*, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.